

RECENZE A ANOTACE

Štenglová, I.: Přehled judikatury ve věcech obchodních závazkových vztahů

2. vydání (aktualizované a rozšířené), ASPI Praha, 2005, 268 s.

Karel Marek*

Nedávno jsme se dočkali 2. vydání zajímavé publikace věnované obchodním závazkovým vztahům.

Autorka JUDr. Ivana Štenglová patří k předním odborníkům v oblasti obchodního práva. Je předsedkyní senátu Nejvyššího soudu ČR. Pisatel těchto recenzních řádků ji měl možnost osobně poznat jako aktivně vystupující členku pracovní komise pro obchodní právo Legislativní rady vlády ČR. Současně přitom působila i jako členka rekodifikačních komisí soukromého práva. Širokému okruhu čtenářů je známa ze svých knižních i časopiseckých publikací.

Při výběru autorky nadepsané publikace tedy po mém soudu nakladatelství ASPI postupovalo kvalifikovaně – vzhledem k tématu volilo správně.

Ve druhém vydání navázala autorka na svoji předchozí práci a knížku rozdělila do dvou částí s názvy (korespondujícími s členěním obchodního zákoníku): I. Obecná ustanovení o obchodních závazkových vztazích a II. Zvláštní ustanovení o některých obchodních závazkových vztazích. V první části soustředila 102 rozhodnutí a ve druhé části 158 rozhodnutí (číslavých 103–260).

Rozhodnutí jsou uvedena vč. odůvodnění a čísla právního ustanovení, je uvedeno, kdo je vydal a číslo spisové značky. V úvodním přehledu je uveden název tématu, pořadové číslo rozhodnutí v publikaci a číslo strany, na které je uvedeno. V závěru publikace je ještě uveden věcný rejstřík v abecedním pořadí témat a přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů.

Knížka je tedy sestavena tak, že při vyhledávání konkrétního rozhodnutí umožňuje rychlou a přehlednou orientaci. Navíc bývá uvedeno i číslo odborného časopisu, kde již bylo rozhodnutí publikováno.

Pro příklad uvádíme některá z hesel (u jednotlivých hesel je zpravidla více rozhodnutí, což umožňuje širší hodnocení judikatury): Nepřesné použití obchodní firmy v řízení, Jednání pracovníka za právnickou osobu, Závazkové vztahy podřízené obchodnímu zákoníku, Výklad právních úkonů, Neplatnost právních úkonů, Odstoupení od smlouvy, Úrok z prodlení, Od-

povědnost za škodu, Kupní smlouva, Smlouva o prodeji podniku, Smlouva o dílo, Smlouva komisionářská, Smlouva zasílatelská, Smlouva o přepravě věci, Smlouva o vkladovém účtu, Smlouva o běžném účtu.

Každý právník, který se zabývá danou oblastí si jistě publikaci rád přečte celou, může mu však sloužit i bez čtení celkového, při potřebě získání konkrétní informace.

Obsah jednotlivých rozhodnutí nám zde nepřísluší hodnotit. Tím se v jednotlivých případech zabývají odborné články. Níže však jako informativní ukázkou uvedeme výběr z těch rozhodnutí, která považujeme za významná či zajímavá. Rozhodnutí uvádíme bez odůvodnění, uvádíme však jeho pořadové číslo v publikaci a údaje rozhodnutí určující.

NEPŘESNÉ ČI NEÚPLNÉ POUŽITÍ OBCHODNÍ FIRMY V PRÁVNÍM ÚKONU [3.]

Uvede-li obchodní společnost nebo jiný podnikatel v písemném právním úkonu své obchodní jméno (nyní svou obchodní firmu) nepřesně nebo neúplně, nelze z toho důvodně dovozovat, že právní úkon učinil někdo jiný (od ní odlišná osoba). Jde o vadu projevu vůle, která způsobuje, nelze-li ji odstranit pomocí výkladu, neplatnost právního úkonu.

*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002,
sp. zn. 21 Cdo 315/2001*

ZÁKONNÉ ZASTOUPENÍ PODLE § 15 OBCH. ZÁK. [19.]

Pokud byl pracovník při provozování podniku pověřen výkonem technického dozoru při provádění díla, je podle § 15 obch. zák. zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Při této čin-

* Doc. JUDr. Karel Marek, CSc., Katedra obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

nosti je mimo jiné obvyklé, aby tento pracovník zhotovené dílo přebíral.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2000, sp. zn. 29 Cdo 2735/99

ZÁVAZKOVÉ VZTAHY PODŘÍZENÉ OBCHODNÍMU ZÁKONÍKU 23.

Tzv. sporožirové účty byly a jsou svou povahou druhem běžného účtu. Smlouvy o sporožirovém účtu se řídí podle ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. ustanoveními obchodního zákoníku, i když byly uzavřeny přede dnem jeho účinnosti. Podle ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obch. zák. se závazkové vztahy ze smlouvy o sporožirovém účtu řídí třetí částí obchodního zákoníku bez ohledu na povahu jejich účastníků, tedy bez ohledu na to, zda jde o vztahy podnikatelů, které se týkají jejich podnikatelské činnosti (tzv. absolutní obchody).

VÝKLAD PRÁVNÍCH ÚKONŮ 42.

Ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák., které ukládá soudu, aby za použití zákonných výkladových pravidel interpretoval právní úkon, dopadá i na situaci, kdy výklad tohoto právního úkonu účastníky je v průběhu řízení vzájemně odlišný.

Jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě musí být nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho soud na základě provedeného dokazování posoudí, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž podmínkou pro přihlídnutí k vůli účastníků je to, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonů.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1998, sp. zn. 25 Cdo 1650/98

FORMA SMLOUVY 54.

Není-li předepsána nebo některým z účastníků požadována (§ 272 odst. 1 obch. zák.) písemná forma smlouvy, není vyloučeno, aby ji účastníci uzavřeli zčásti písemně a zčásti ústně. Pro hodnocení jednání účastníků je rozhodující jejich vůle při uzavírání smlouvy.

To, že účastníci písemně uzavřené smlouvy o dílo výslovně neprohlásili v této smlouvě, že její součástí je i listina připojená ke smlouvě, v níž je vymezen předmět díla, nezpůsobuje neplatnost smlouvy, jestliže se

účastníci ústně dohodli, že předmětem smlouvy je dílo vymezené v této listině.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 14/2001

ZÁNÍK ZÁVAZKU SPLNĚNÍM 60.

Zhotovitel splní svou povinnost provést dílo jeho řádným ukončením a předáním předmětu díla objednateli. Má-li dílo vady (zjevné nebo skryté), není řádně ukončeno, a to ani v případě, že bylo objednatelem převzato. Povinnost řádně provést dílo trvá i nadále, přičemž obsah závazku zhotovitele se mění tak, že odpovídá nárokům objednatele vzniklým z vadného plnění (§ 324 odst. 3 obch. zák.), a závazek zaniká až uspokojením práva z vadného plnění.

Při vadách díla platí podle ustanovení § 564 obch. zák. přiměřeně i ustanovení § 439 odst. 4 obch. zák. Objednatel proto není povinen do doby odstranění vad platit část ceny díla, odpovídající jeho nároku na slevu, jestliže vady nebyly odstraněny. Do doby odstranění vad díla proto nemůže být objednatel v prodlení se zaplacením té části ceny díla, která odpovídá jeho případnému nároku na slevu z důvodu těchto vad díla.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 1999, sp. zn. 33 Cdo 849/98

ZAPOČTENÍ POHLEDÁVEK 82.

Ustanovení obchodního zákoníku obsažené v § 763 odst. 1 o tom, že právní vztahy vzniklé přede dnem účinnosti tohoto zákona a práva z nich vzniklá, jakož i práva z odpovědnosti za porušení závazků z hospodářských a jiných smluv uzavřených přede dnem účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními předpisy, je kogentní. To znamená, že se v takovém případě také započtení vzájemných pohledávek řídí dosavadními předpisy, tj. hospodářským zákoníkem, ustanovením § 361 odst. 3. Podle citovaného ustanovení nebylo možné započtení jednostranným úkonem.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 1999, sp. zn. 9 Cmo 210/99

SMLOUVA O PRODEJI PODNIKU 117.

V ustanovení § 476 odst. 1 obch. zák. je stanoven typ smlouvy o prodeji podniku a jsou v něm uvedeny podstatné části této smlouvy, které musí smlouva obsahovat, aby šlo o tento smluvní typ a vztahovala se na ni příslušná ustanovení jej upravující (§ 269 odst. 1

obch. zák.). Podstatnou částí smlouvy o prodeji podniku je mimo jiné závazek kupujícího převzít závazky prodávajícího související s podnikem.

SMLOUVA O PRODEJI PODNIKU 126.

V případě prodeje části podniku (§ 487 obch. zák.) je nezbytné, aby předmětem smlouvy o prodeji byla taková část podniku, která tvoří jeho samostatnou organizační složku.

Za samostatnou organizační složku lze pokládat takovou součást podniku, u níž je vedeno samostatně (odděleně) účetnictví, týkající se této organizační složky, z něhož především vyplývá, které věci, jiná práva, popřípadě jiné majetkové hodnoty slouží k provozování této části podniku (samostatné organizační složky), a vymezuje tím předmět smlouvy o prodeji části podniku.

V uvedeném smyslu proto bude samostatnou organizační složkou podniku zejména odštěpný závod, popřípadě jiná organizační složka, která se zapisuje do obchodního rejstříku. Předmětem smlouvy o prodeji podniku však mohou být i jiné organizační složky podniku, které se nezapisují do obchodního rejstříku a které mohou být různě nazvány, např. závod, provoz apod., podmínkou však je, aby se jednalo o složku samostatnou ve výše uvedeném smyslu, přičemž se nemusí jednat o složku oprávněnou svým vedoucím jednat navenek ve věcech jí se týkajících, jako je tomu v případě odštěpného závodu.

*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 1999,
sp. zn. 33 Cdo 1199/98*

SMLOUVA O PRODEJI PODNIKU 132.

Při prodeji podniku, jehož součástí jsou cenné papíry, není k převodu těchto cenných papírů na kupujícího potřebný indosament ani splnění dalších podmínek, které jsou nezbytné při samostatném převodu cenných papírů.

*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002,
sp. zn. 29 Odo 314/2001*

SMLOUVA O KOUPI NAJATÉ VĚCI 139.

V praxi se rozlišují dva základní druhy leasingu – leasing finanční a leasing operativní. Operativní lea-

sing obvykle nezakládá právo na následné odkoupení věci, cílem finančního leasingu je konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu. Finanční leasing je specifický soukromoprávní institut; leasingová smlouva je nepojmenovanou smlouvou. Práva a povinnosti jejích účastníků se řídí především ustanoveními uzavřené leasingové smlouvy.

Ujednání leasingové smlouvy nelze rozštěpit na část týkající se závazků spojených s „nájemem“ předmětu leasingu a část vztahující se k závazku převodu předmětu leasingu do vlastnictví leasingového nájemce. Na finanční leasing nelze aplikovat ustanovení o automatickém prodloužení leasingové smlouvy.

*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003,
sp. zn. 30 Cdo 2033/2002*

SMLOUVA O DÍLO 167.

V případě vad díla se podle § 564 obch. zák. přiměřeně aplikují ustanovení § 436 až 441 obch. zák. Podle § 440 odst. 2 obch. zák. pro nároky z vad díla platí, že uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad, nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu.

Objednatel se tedy nemůže domoci nahrazení újmy vzniklé z vadného plnění např. cestou institutu bezdůvodného obohacení, pokud ovšem nebyla stranami ve smlouvě o dílo vyloučena, popřípadě jinak modifikována aplikace ustanovení § 440 odst. 2 obch. zák., neboť jde o ustanovení, které má podle § 263 obch. zák., ve znění platném do 31. 12. 2000, dispozitivní povahu.

*Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2001,
sp. zn. 29 Cdo 1180/2000*

Z výše uvedeného plyne i závěr našich recenzních rádků. Druhé vydání knížky vítáme a oceňujeme práci autorky. Snad jen ten, kdo se někdy obdobné dílo pokoušel vytvořit, dokáže hodnotit potřebné úsilí a pracnost a obtížnost zpracování. Je tím však poskytnuta pomoc řadě adresátů. Autoři i nakladatelství ASPI velmi děkujeme.